

TÜRKİYE 2023 İHRACAT-İTHALAT RAPORU

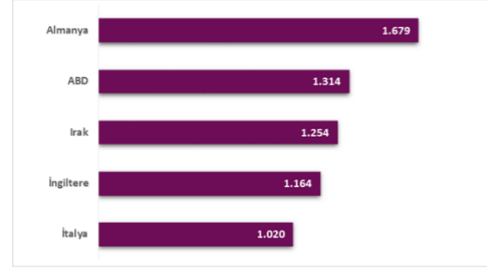
Yazar: Nidanur Şengün

Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2023 için ihracat artışı 10 milyar dolar (yaklaşık yüzde 3,9) olarak öngörüldü. İthalatta ise 15 milyar dolarlık (yüzde 4,2) bir gerileme olacağı tahmin edildi. 2023 yılı sonunda açıklanan verilere göre bu oran; ihracat, %0,64 oranında artarak 255 milyar 809 milyon dolar; ithalat, %0,51 oranında azalarak 361 milyar 847 milyon dolar ve dış ticaret hacmi, %0,04 oranında azalarak 617 milyar 656 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret		İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi	İhr./ İth. Oran (%)
Aralık	2022	22.899	32.612	55.510	-9.713	70,22
	2023	22.999	29.111	52.110	-6.113	79,00
	Değişim %	0,44	-10,73	-6,13	-37,07	-
Ocak-Aralık	2022	254.170	363.711	617.880	-109.541	69,88
	2023	255.809	361.847	617.656	-106.038	70,70
	Değişim %	0,64	-0,51	-0,04	-3,20	-

Şekil 1 Dış Ticaret Bilgisi

Aralık ayında en fazla ihracat yaptığımız ülkeler sırasıyla; Almanya (1 milyar 679 milyon dolar), ABD (1 milyar 314 milyon dolar) ve Irak (1 milyar 254 milyon dolar) olmuştur. Aralık ayında ihracatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ihracat içerisindeki payı %46,08 olmuştur.

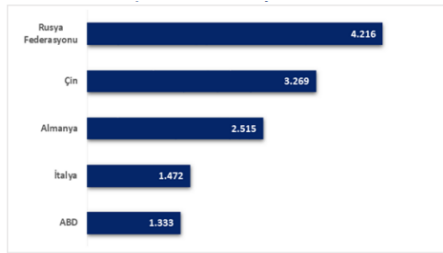

Ocak-Aralık döneminde en fazla ihracat yaptığımız

Şekil 2 İhracat Yapılan İlk 5 Ülke (Milyon Dolar)

ülkeler sırasıyla Almanya (21 milyar 94 milyon dolar), ABD (14 milyar 834 milyon dolar), Irak (12 milyar 789 milyon dolar) olmuştur.

Ocak-Aralık döneminde ihracatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ihracat içerisindeki payı %47,30 olmuştur.

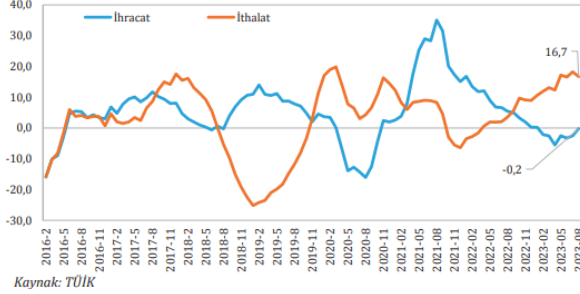
Şekil 3 İthalat Yapılan İlk 5 Ülke (Milyon Dolar)

Ocak-Aralık döneminde en fazla ithalat yaptığımız ülkeler sırasıyla Rusya Federasyonu (45 milyar 611 milyon dolar), Çin (44 milyar 980 milyon dolar), Almanya (28 milyar 685 milyon dolar) olmuştur. Ocak-Aralık döneminde ithalatta en çok paya sahip ilk 10 ülkenin toplam ithalat içerisindeki payı %58,50 olmuştur.

Şubat depremi 2023 yılının ilk sekiz ayında ihracat üzerinde sınırlı bir olumsuz etki bırakmıştır. İhracat fiyatlarındaki yatay seyir sonucunda, bu dönemde ihracat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,4 oranında azalmıştır. 2023 yılında enerji fiyatlarının görece düşük seyri enerji ithalatında azalmaya neden olmuşken, altın ve diğer tüketim, yatırım ile

motorlu kara taşıtları gibi ithalat kalemlerindeki yüksek seyir, ithalat genel seviyesindeki düşüşü baskılamıştır.

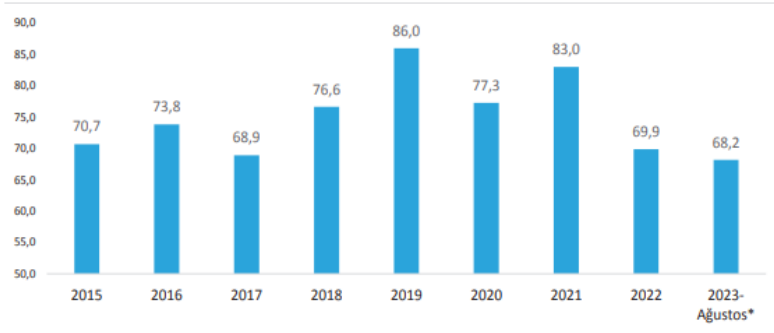
2023'te genel olarak dış ticaret fiyatlarında bir gerileme gözlemlenmekte olup, ithalat fiyatlarındaki azalış, ihracat fiyatlarını aşmaktadır.

Yılın ilk sekiz ayında, önceki yılın aynı dönemine kıyasla ihracat birim değer endeksi %0,8 artış gösterirken, ithalat birim değer endeksi %12 düşüş kaydetmiştir. 2021 ve 2022'de yüksek seviyelerdeki ithalat fiyat artışlarının ardından, 2023'te enerji emtialarındaki düşüş ve baz etkisiyle ithalat fiyatları gerilemeye başlamıştır. İthalat birim değer endeksindeki düşüş, ihracat birim değer endeksine göre daha belirgin olduğu için, 2023 yılında dış ticaret haddi artma eğilimindedir. Ağustos 2023 itibarıyla, dış ticaret haddi bir önceki yılın aynı dönemine göre 12,6 puan artarak 86,8 değerine ulaşmıştır.

İhracatın İthalatı Karşılama Oranı

2023 yılında yatay bir seyir izlemiştir. 2022 yılında yüzde 69,9 seviyesinde gözlemlenen karşılama oranının 2023 yılı ağustos ayı itibarıyla yıllıklandırılmış değeri yüzde 68,2 seviyesinde bulunmaktadır. Aynı değişkenin 2023 yılı Ocak-Ağustos arasındaki değeri yüzde 66,7 düzeyinde kaydedilmiştir.

Şekil 4 İhracatın ithalatı karşılama oranı

İhracatta Artış ve Azalışlar

Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) verilerine göre 2023'te en fazla ihracatı otomotiv endüstrisi gerçekleştirmiştir.

2023 yılı Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) verilerine göre otomotiv endüstrisinin 35 milyar 4 milyon 230 bin dolarlık ihracatla lider konumda olduğu ve onu 30 milyar 572 milyon 12 bin

dolarla kimyevi maddeler ve mamulleri, ardından da 19 milyar 253 milyon 722 bin dolarla hazır giyim ve konfeksiyon izlemiştir.

2023 yılında, zeytin ve zeytinyağı sektöründe yaşanan yüzde 75.9'luk ihracat artışı, en dikkat çekici gelişme olarak kaydedilmiştir. 2022 yılında, Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 81.5'ini oluşturan sanayi grubunda ise yüzde 2.6 oranında bir azalış gözlemlenmiştir ve toplamda 180 milyar 818 milyon 623 bin dolarlık ihracat gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, toplam ihracatın yüzde 15.9'unu temsil eden tarım grubu yüzde 2.8'lik bir artışla 35 milyar 164 milyon 253 bin dolarlık ihracata ulaşmıştır. Madencilik grubu ise yüzde 2.6'lık bir payla yüzde 10.9'luk bir düşüş yaşayarak 5 milyar 748 milyon 304 bin dolarlık ihracata imza atmıştır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre; Türkiye'nin en çok ihraç ettiği ürünler, bitkisel ürünlerde hububat, bakliyat, tarımda deri ve deri mamulleri, sanayide hazır giyim ve konfeksiyon olarak tanımlanmıştır.

2023 yılının ilk 10 ayında geçen yılın aynı dönemine göre, ithalat değeri açısından en büyük artışı yaşayan sektör Canlı Hayvan Ticareti olmuştur, toplamda 785 milyon dolarlık bir artışla (yüzde 805,7 artış). Bu sektörü, Pirinç Değirmenciligi sektörü takip etmiştir, 357 milyon dolarlık artışla (yüzde 972,6 artış). Onu Un sektörü 352 milyon dolarlık artışla (yüzde 12,2 artış), Kakao ve Çikolata sektörü 138 milyon dolarlık artışla (yüzde 27,3 artış) ve Bakliyat sektörü 111 milyon dolarlık artışla (yüzde 22,6 artış) izlemiştir.

Fasıl Açıklaması	Yıllık			Ocak-Aralık			Aralık		
	2021	2022	Değişim %	2022	2023	Değişim %	2022	2023	Değişim %
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	25.023	26.801	7,1	26.801	30.841	15,1	2.920	2.995	2,6
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	20.775	22.671	9,1	22.671	25.228	11,3	2.258	2.170	-3,9
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	8.507	16.411	92,9	16.411	16.382	-0,2	1.386	1.532	10,5
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	12.011	13.704	14,1	13.704	15.351	12,0	1.413	1.413	0,0
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	10.965	10.208	-6,9	10.208	13.650	33,7	853	1.238	45,2
Demir veya çelikten eşya	8.801	10.533	19,7	10.533	10.064	-4,5	895	912	1,9
Plastikler ve mamulleri	10.015	11.572	15,5	11.572	10.592	-8,5	919	845	-8,1
Demir ve çelik	17.063	14.671	-14,0	14.671	8.869	-39,5	795	840	5,7
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	10.781	11.006	2,1	11.006	10.285	-6,6	887	815	-8,2
Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	5.367	4.943	-7,9	4.943	5.370	8,6	622	691	11,0
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7.513	8.458	12,6	8.458	8.041	-4,9	704	606	-13,9

Şekil 5 En Fazla İhracat Yapılan Fasıllar

Fasıl Açıklaması	Yıllık			Ocak-Aralık			Aralık		
	2021	2022	Değişim %	2022	2023	Değişim %	2022	2023	Değişim %
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	50.692	96.549	90,5	96.549	69.148	-28,4	8.181	6.686	-18,3
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	30.967	34.574	11,6	34.574	40.947	18,4	3.660	3.449	-5,8
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	15.596	17.678	13,4	17.678	32.260	82,5	2.167	3.149	45,3
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	19.964	21.535	7,9	21.535	27.824	29,2	2.285	2.121	-7,2
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	7.074	23.458	231,6	23.458	34.010	45,0	3.043	1.987	-34,7
Demir ve çelik	27.618	28.367	2,7	28.367	24.161	-14,8	1.700	1.614	-5,0
Plastikler ve mamulleri	17.591	18.976	7,9	18.976	16.216	-14,5	1.276	1.073	-15,9
Organik kimyasal ürünler	9.341	11.120	19,0	11.120	9.180	-17,4	882	653	-26,0
Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	4.883	5.244	7,4	5.244	6.451	23,0	561	580	3,4
Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	2.832	3.357	18,5	3.357	4.222	25,8	278	548	97,0
Eczacılık ürünleri	6.875	4.560	-33,7	4.560	4.986	9,4	398	452	13,6

Şekil 6 En Fazla İthalat Yapılan Fasıllar

Türkiye'nin 2022 ilaç ithalatı 2,3 milyar dolar azalarak 4,6 milyar dolar olmuştur. Metal cevherleri ithalatında büyük oranda fiyatlardaki gerileme nedeniyle düşüş yaşanmıştır. Büyük

kısmını çikolata ve bisküvilerin oluşturduğu kakao müstahzarları ithalatı ise 112 milyon dolar azalışla 648 milyon dolar olmuştur. Buna karşılık; İthalat tarafında olduğu gibi ihracatta da en yüksek artış 7,9 milyar dolar ile enerji ürünlerinde yaşanmıştır. Bu ürünlerin ihracatı 16,4 milyar dolara ulaşmıştır. Elektriksiz makina ve motorlu kara taşıtları ihracatında 1,9 ve 1,8 milyar dolarlık artış olmuştur. Demir-çelikten eşya ve elektrikli makine ihracatında 1,7, plastik ihracatında 1,6 milyar dolar yükseliş yaşanmıştır.

KAYNAKÇA

Kaya, R. (2024). 2024 Beklentileri Tekstil. Z Raporu Dergisi, 70. Sayfa

Somalı, İ. (2024). 2024 Beklentileri Tekstil. Z Raporu Dergisi, 74. Sayfa

Kızılkaya, “2022’nin En’leri”. Erişim: 13.02.2023

<https://www.kizilkaya.com.tr/blog/2022-nin-en-leri>

Ticaret Bakanlığı, “Aralık Ayı Dış Ticaret İstatistikleri Veri Bülteni”

<https://ticaret.gov.tr/istatistikler/bakanlik-istatistikleri/dis-ticaret-istatistikleri/aralik-ayi-dis-ticaret-istatistikleri-veri-bulteni>

Ticaret Bakanlığı, “Aralık Ayı Dış Ticaret İstatistik Tabloları” Erişim: 02.01.2024

<https://ticaret.gov.tr/istatistikler/bakanlik-istatistikleri/dis-ticaret-istatistikleri/aralik-ayi-dis-ticaret-istatistik-tablolari>

Ticaret Bakanlığı, “Sanayi ve Hizmetler” Erişim: 18.01.2024

<https://ticaret.gov.tr/ihracat/sectorler/Sanayi%20ve%20Hizmetler>

Ticaret Bakanlığı, “Resmi Dış Ticaret İstatistikleri Sorgulama Ekranı (TÜİK)” Erişim: 06.01.2022

<https://ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri/resmi-dis-ticaret-istatistikleri-sorgulama-ekrani-tuik>

TİM, “Türkiye 2023'te 255,8 Milyar Dolarla İhracatta Yeni Bir Rekora İmza Attı” Erişim: 02.01.2024

<https://tim.org.tr/tr/turkiye-2023te-255-8-milyar-dolarla-ihracatta-yeni-bir-rekora-imza-atti>

